

Zo leidde deze eerste aanvaring met het kabinet er dus niet toe dat van Mook werd vervangen, maar effect had zij wèl en een hoogst belangrijk effect bovendien: aan het vertrouwen in hem werd een zware slag toegebracht. Openlijk was hij afgeweken van de door de regering uitgezette koers. Zeker, het kabinet-Schermerhorn mocht aannemen dat hij zich aan de hem gegeven aanwijzing zou houden (dat heeft hij inderdaad gedaan), maar wanneer zou zich de volgende gelegenheid voordoen waarbij hij, eigenmachtig optredend, de regering voor een *fait accompli* zou plaatsen? In de oorlogsjaren had hij dat tweemaal gedaan – in Washington door aan de vooravond van de 7 december-toespraak gedetailleerd weer te geven hoe de naoorlogse Indische staatsregeling er zou uitzien, in San Francisco door in mei '45 dat betoog te herhalen. Zeker, zijn denkbeelden op dat punt waren door het kabinet-Schermerhorn overgenomen maar dat was de kern van de zaak niet: hij had opnieuw een eigen beleid gevoerd.

Nadien hebben in het Haagse regeringsmilieu weinigen van Mook meer *ten volle* vertrouwd. De waardering voor zijn immense werkkraft en zijn leidinggevend vermogen werd niet aangetast maar er bleef bij menigeen de neiging bestaan om, zodra dat mogelijk was, deze eigenzinnige hoogste gezagdrager heen te zenden.

Van Mook nam de hem gegeven aanwijzing (zijns inziens een bewijs dat de regeerders in Den Haag er geen denkbeeld van hadden hoe de verhoudingen in Indië lagen) met gelatenheid in ontvangst. Trouwens, aan die aanwijzing werd reeds enkele dagen later veel van de scherpte ontnomen doordat Logemann hem op 6 november seinde¹:

'Elke vorm van contact is ons welkom, maar indien Soekarno aanwezig, alleen dan wanneer gekozen vorm genoegzaam duidelijk maakt dat geen overleg plaats heeft waarbij hij deelnemer [is] en procedure belooft te leiden tot zijn verdwij-

¹ Tekst: a.v., p. 552–53.